

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Димов Кирило Борисович

аспірант 1-го року навчання

кафедри міжнародного та європейського права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ГІБРИДНА ВІЙНА НА ДОНБАСІ ЯК ЧИННИК МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

На сьогодні у світі відбуваються десятки міжнародних та не-міжнародних збройних конфліктів, які викликають тяжкі наслідки для людей, які проживають у зоні, де наявні ці конфлікти, а також для держав, які в них залучені. Це, передусім, руйнування житла та комунікацій, труднощі з постачанням їжі та медичного обладнання, голод та багато інших негативних наслідків. Саме це змушує мільйони людей вимушено покидати свої домівки та шукати прихисток або в інших регіонах своєї країни (внутрішньо переміщені особи), або в інших країнах (шукачі притулку, біженці).

З 2014 року Російська Федерація веде проти України гібридну війну із залученням багатьох складових такого виду збройних конфліктів: тероризму, інформаційної війни, кібервійни тощо. Наслідком цього стало значне скорочення населення, яке проживало на тимчасово окупованих територіях та масова, передусім, внутрішня, а також зовнішня міграція. За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб на початок 2021 року, взято на облік 1 459 170 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим [4]. Слід також враховувати, що окрім внутрішньо переміщених осіб є категорії людей, які переселилися до інших країн, серед яких особливу увагу слід приділити Російській Федерації.

З самого початку конфлікту міграційні процеси в Україні, пов'язані з гібридною війною на Донбасі, стали не лише наслідком цієї війни, але й засобом її ведення Російською Федерацією. Росією були

вжиті низка заходів по заохоченню переселення українців. Зокрема, були спрощені процедури набуття ними громадянства, завдяки чому лише впродовж 2016 року за офіційними даними російське громадянство набули 100 тис. громадян України [5]. Становище українських біженців на території Російської Федерації є дуже поганим. Згідно з повідомленнями членів Харківської правозахисної групи, ставляться до біженців погано та надають житло в жахливих умовах [6]. Тобто, в такому ставленні, присутні всі ознаки порушення статті 3 Конвенції про статус біженців, яка не допускає будь-якої дискримінації до біженців [3].

Одним з вагомих чинників міграції з тимчасово окупованих територій став економічний занепад. Через брак робочих місць, слабкі темпи розвитку економіки, та фактичне невикористання українського законодавства на цих територіях, тисячі людей стають так званими трудовими мігрантами, шукаючи наявні робочі місця на територіях інших областей та країн.

Такі люди активно мігрують не завжди у зв'язку із загрозою їхній безпеці, а у зв'язку з тим, що невизначеність, невпевненість і відчуття безперспективності не дозволяють їм пов'язувати своє майбутнє з регіоном, у якому відбувається збройний конфлікт. На відміну від тих людей, які на попередньому етапі виїжджали у пошуках щонайголовніше безпечних місць, вони переїжджали в місця, привабливі з економічної точки зору, торгово-економічні центри України, великі міста країни, а також за кордон. Зокрема, щодо останнього напрямку, масовому транскордонному переміщенню людей сприяли в тому числі і стимулюючі заходи РФ щодо іміграції українців, як зазначалось вище, і введення безвізового режиму з країнами ЄС, тощо [5].

За словами голови представництва Міжнародної організації з міграції в Україні Томаса Лотара Вайса: «Україна переживає найбільшу кризу, пов'язану з переміщенням осіб у Європі, із часів подій на Балканах у 1990-х. Понад 3,4 мільйона людей, що постраждали від конфлікту в Україні, потребують гуманітарної допомоги. З 2014 року МОМ надала допомогу майже 280 тисячам переселенців та людей, які постраждали від війни» [2].

Україна активно вживає заходів для сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб в українське правове та суспільне середовище, розробляє нормативно-правові акти в економічній та господарській сферах, у сфері забезпечення конституційних прав та свобод громадян тощо. Було створено Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, яке займається, в тому числі, і допомогою внутрішньо переміщеним особам.

Проте, гібридна війна на Донбасі продовжується, і, відповідно, внутрішньо переміщених осіб, як і біженців, не стає менше. З боку держави, у співпраці з бізнесом, мають бути здійснені заходи з розробки програм переселення таких осіб задля продовження їхнього комфортного життя на неокупованій території України. Також має бути розроблена законодавча база з цього питання. Слід використати міжнародний досвід для вирішення цієї проблеми, зокрема, досвід Грузії та Азербайджану, на територіях яких також існувало проблемне питання щодо вищезгаданої категорії осіб. У цих країнах були розроблені детальні програми з тимчасового розміщення та надання першої необхідної допомоги внутрішньо переміщеним особам, впровадження медичного страхування, у співпраці з приватними компаніями були прийняті програми з покращення житлових умов та підвищення зайнятості населення тощо. Подібний досвід є показовим для України, тож має бути використаний аж до повного вирішення проблеми [1].

Список використаних джерел:

1. Балусєва О. В., Аракєлова І.О. Шляхи вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб: міжнародний досвід. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 12. 2015. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=929>
2. Звіт Національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами в Україні. 2018. URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_10_ukr_press.pdf
3. Конвенція про статус біженців: Конвенція; ООН від 28.07. 1951 р. // База даних «Законодавство України»/Міжнародні організації та органи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
4. Мінсоцполітики: Обліковано 1459 170 внутрішньо переміщених осіб. Урядовий портал: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minsocpolitiki-oblikovano-1-459-170-vnutrishno-peremishchenih-osib>

5. Семенкова М. А. Особливості міграційних процесів під час збройного конфлікту на Сході України і їх вплив на безпекове середовище. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2020. 3(1). С. 233–240. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/1014/1444>

6. І знову про видачу російських паспортів на Донбасі. Інформаційний портал «Права людини в Україні»: веб-сайт. URL: <https://khpg.org/1556782966>

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Грушко М. В.